

STADIONI ZA SVJETSKO NOGOMETNO PRVENSTVO U KATARU

Nova vizura Katara za Svjetsko prvenstvo 2022.

PRIPREMILA:
Anđela Bogdan

Održavanje 22. smotre svjetskoga nogometa u organizaciji najviše svjetske nogometne organizacije FIFA-e planirano je od 21. studenoga do 18. prosinca 2022., a prvi put u povijesti domaćin će biti Katar, prva zemlja iz arapskoga svijeta koja će ugostiti Svjetsko prvenstvo u nogometu

klimu, dugih, vrućih ljeta i relativno blage zime s ograničenim padalinama. Prosječne temperature zraka kreću se od 17 °C do 37 °C. Klimu glavnoga grada Dohe karakteriziraju blage zime i vrlo vruća ljeta s temperaturama zraka koje dosežu vriednosti i više od 40 °C.

Uvodne napomene

U posljednjih nekoliko godina Kataru se često pridaje epitet velikoga svjetskog gradilišta te se nerijetko može vidjeti prizor kranova ili zgrada u nastajanju. Razlog tomu jesu velike pripreme za održavanje Svjetskog prvenstva u nogometu koje je predviđeno krajem 2022. Katar je domaćinstvo natjecanja *FIFA World Cup* dobio na glasanju u prosincu 2010., pobijedivši u toj utrci Australiju, Južnu Koreju/ Japan te u posljednjemu krugu Sjedinjene Američke Države, i tako postao najmanja država u povijesti koja će organizirati Svjetsko prvenstvo. Bit će to ujedno prva zemlja iz arapskoga svijeta koja će ugostiti poznato međunarodno natjecanje u nogometu, a zimski termin održavanja, kojim će se izbjeći ljetne vrućine u tome dijelu Azije, promijenit će dosadašnju tradiciju Mundijala.

Položaj Katara na zemljovidu

Katar ima velike zalihe prirodnoga plina i nafte (Foto: OilNow)

Katar je veliko svjetsko gradilište, u tijeku su velike pripreme za održavanje Svjetskog prvenstva u nogometu krajem 2022.

Katar – zemlja raskoši i bogatstva

Katar se nalazi na Arapskome poluotoku u jugozapadnoj Aziji. Obuhvaća mali poluotok na zapadnoj obali Perzijskoga zaljeva i nekoliko susjednih otočića. Na jugu graniči sa Saudijskom Arabijom, a na zapadu morskom granicom s Bahreinom. Površinom je gotovo dvostruko manji od Slovenije. Katar ima tipičnu pustinjsku

Unatoč negostoljubivoj klimi u toj zemlji živi više od 2,6 milijuna ljudi. Katar ima velike zalihe prirodnoga plina i nafte, zbog čijeg izvoza su u nekoliko desetljeća postali najbogatija država na svijetu, barem kada se gleda bruto domaći proizvod po glavi stanovnika, koji u Kataru iznosi 130.000 dolara. Velik broj stanovnika čine strani državljani na radu u industriji nafte i zemnoga plina koja ostvaruje više od 80 posto proračunskih sredstava. Država je administrativno podijeljena na sedam općina, a po državnome uređenju jest apsolutna monarhija s apsolutnom vlašću emira. Nakon kraja britanskoga protektorata 1971. zemlja se nije pridružila Ujedinjenim Arapskim Emiratima,

Panorama Doha

odabravši umjesto toga potpunu neovisnost. U posljednjih 150-ak godina politikom Katara dominira obitelj Al-Tani iz koje potječe trenutni emir i predsjednik vlade Khalid bin Khalifa bin Abdulaziz Al Thani. On imenuje, uglavnom iz obiteljskoga kruga, upravitelje državnih tijela. Zakonodavna vlast također pripada emiru, a u njezinu obavljanju pomaže mu Savjetodavno vijeće (*Majlis al-Shura*) sa 35 članova. Ustav nalaže da broj članova Savjetodavna vijeća bude povećan na 45, među koje bi emir postavljao 15 članova, a 30 članova bi izravno birali građani. Biračko je pravo opće i jednako, a imaju ga svi građani s navršениh 18 godina života (iako samo formalno, jer se izbori ne provode). Sudbenu vlast ima Apelacijski sud, čije suce postavlja emir na prijedlog Sudskog vijeća na mandat od tri godine uz mogućnost obnove mandata. Islam je najzastupljenija religija. Arapski jezik, odnosno njegov lokalni dijalekt, jezik je većine domicilnoga stanovništva.

Glavni grad Katara jest Doha, koja se u vrlo kratkome vremenu poprilično brzo transformirala iz tradicionalnoga u moderan urbani prostor. Doha je bila selo brojnih ribara u jugoistočnoj Arabiji, u Perzijskome zaljevu. Zbog plitkih voda i koraljnih grebena ribari su upravljali malim plovilima sve do završetka izgradnje luke sedamdesetih godina prošloga stoljeća koja je omogućila prolazak većih brodova. Znatniji urbani razvoj Doha uslijedio je nakon pronalaska nafte i zemnoga plina 1939. Njihova komercijalna proizvodnja bila je odgođena do 1949. zbog Drugoga svjetskog rata. Unatoč mogućnostima koje su pružali prihodi od nafte i zemnoga plina Katar nije želio ograničavati svoje mogućnosti samo na to, posebno nakon osamostaljenja 1971. Dodatno su se posvetili prostornome razvoju glavnoga grada stvaranjem turistički atraktivnih lokacija te ulaganju u razvoj obrazovnih institucija. Takve odluke rezultirale su znatnim demografskim

porastom te dodatnim ulaganjem u prostorno širenje grada i njegovo prilagođavanje stanovništvu, a danas je Doha poznato trgovačko i turističko središte.

Iako su turizam i nafta glavni pokretači razvoja Katara, postojala je težnja za daljnjim i novim oblicima razvoja i prepoznatljivosti Doha te se u skladu s time nastojala razviti i u glavno obrazovno središte u regiji. Glavni pokretač takve ideje bila je organizacija *Qatar Foundation*, osnovana 1995. kao neprofitna organizacija koja će razviti temelje za nova gospodarstva, a to su obrazovanje, znanost i razvoj zajednice. Prvi projekt bio je Grad obrazovanja, čiji je razvoj počeo krajem devedesetih godina prošloga stoljeća na površini od 2500 hektara na sjeverozapadu grada. Prema glavnome planu obuhvaćao je obrazovne sadržaje kao i stambene projekte za stanovništvo koje bi tamo boravilo, studiralo i radilo. Danas je to uglavnom aglomeracija odgojno-obrazovnih i administrativnih zgrada. Znanost i mogućnosti istraživanja promoviraju Dohu kao grad pogodan za ulaganje i daljnji razvoj. Upravo zbog toga danas mnoge međunarodne tvrtke i agencije uviđaju to kako je Doha vrlo profitabilno i strateški dobro mjesto za njihovo poslovanje i proizvode. U skladu s time u tome gradu pokreću se mnoge nove gospodarske grane i otvaraju sjedišta brojnih poduzeća. U Dohi je i glavno sjedište *Al Jazeera*, medijske kuće koju je Katar u posljednjih nekoliko godina razvio u globalni medij. Avio prijevoznik *Qatar Airways* ubraja se među najbolje zrakoplovne tvrtke.

Pogled na Education City u Dohi (foto: Qatar Foundation)

Pripreme za Svjetsko prvenstvo u Kataru

U Dohi se posljednjih nekoliko godina znatna financijska sredstva ulažu u razvoj sporta i organizaciju sportskih događanja. Središnji dio te sportske diplomacije kojom Katar želi postići utjecaj na globalnome planu bit će organizacija Svjetskog prvenstva u nogometu 2022. Prvenstvo će se igrati na ukupno osam stadiona, koji se upravo grade ili rekonstruiraju, a gradovi u kojima se grade mijenjaju svoju vizuru kako bi oduševili posjetitelje iz cijeloga svijeta. Dakako, taj zadatak nije nimalo jednostavan jer su nogometni stadioni u posljednje vrijeme postali vrlo složeni građevinski izazovi s obzirom na to da su se pretvorili u višenamjenske građevine zbog kojih se unapređuju prometna povezanost, sigurnost i suvremena infrastruktura. Stručnjaci Svjetske nogometne federacije (FIFA) od političara i investitora zahtijevaju ekonomski, ekološki i sociološki održive projekte stadiona jer žele da se raskošna arhitektonska rješenja upotpune učinkovitošću i funkcionalnošću. U izgradnji tih sportskih arena i ostale infrastrukture Katar planira uložiti 200 milijardi dolara. U nastavku donosimo pregled osam veličanstvenih stadiona koji se grade ili obnavljaju kako bi mogli ugostiti desetke tisuća navijača iz cijeloga svijeta.

Svjetsko prvenstvo u nogometu 2022. će se igrati na ukupno osam stadiona, koji se upravo grade ili rekonstruiraju, a gradovi u kojima se grade mijenjaju svoju vizuru kako bi oduševili posjetitelje iz cijeloga svijeta

Međunarodni stadion *Khalifa*

Međunarodni stadion *Khalifa* višenamjenski je stadion sagrađen u Dohi 1976. Poznat je kao nacionalni stadion katarske nogometne reprezentacije, a sastoji se od Akademije *Aspire*, vodenog centra *Hamad Aquatic* i specijalizirane bolnice za ortopedsku i sportsku medicinu *Aspetar*.

Pogled na stadion *Khalifa* i hotel *The Torch Doha* (foto: ArchDaily), noću (gore) i danju (dolje)

Centar je dobio naziv po Khalifi bin Hamad Al Thaniju, bivšemu katarskom emiru. Obnovljen je i proširen 2005., prije početka Azijskih igara 2006., te je njegov kapacitet povećan s prvotnih 20.000 sjedećih mjesta na 40.000. Prije obnove 2005. stadion se uglavnom koristio za održavanje nogometnih utakmica, a nakon rekonstrukcije opremljen je i za natjecanja u drugim sportovima. Od 1997. na stadionu se održava Doha Dijamantna liga, natjecanje u atletici. Stadion je bio domaćin šest utakmica Panarapskih igara 2011. Nakon posljednje obnove, koja je završena u svibnju 2017., od Globalnog sustava procjene održivosti (GSAS) dobio je ocjenu s četiri zvijezdice te je prvi stadion na svijetu koje-

mu je dodijeljena ta ocjena. Prepoznatljiva obilježja stadiona jesu dvostruki lukovi koji su u najvišem dijelu visoki 100 metara i ispod kojih je na zapadnoj strani nadograđena nadstrešnica, koja gledatelje štiti od jakoga sunca. Istočna strana ima veliki luk koji je korišten kao platforma za vatromet tijekom ceremonije otvaranja Azijskih igara 2006. Prilikom montaže posljednjega dijela luka mase 47 tona bila je korištena dizalica nosivosti 600 tona. Ugrađen je i novi sustav hlađenja stadiona kako bi se utakmice mogle pratiti pri ugodnoj temperaturi zraka. Tijekom zadnje obnove cijeli stadion dobio je novu fasadu, LED osvjetljenje i nove digitalne reflektore. Pokraj stadiona sagrađen je futuristički

neboder, u kojemu je smješten moderan hotel *The Torch Doha*. Na novouređenome terenu održano je Svjetsko atletsko prvenstvo u rujnu i listopadu 2019. Stadion *Khalifa* ujedno je prva dovršena arena koja će ugostiti dio FIFA-ina svjetskog kupa 2022.

Stadion *Al-Janoub*

Stadion *Al-Janoub* nogometni je stadion u Al-Wakrahu u Kataru koji je svečano

otvoren 16. svibnja 2019. To je drugi od osam stadiona koji se pripremaju za Svjetsko prvenstvo 2022. Dizajnirala ga je arhitektica Zaha Hadid zajedno s tvrtkom *AECOM*. Stadion ima zakrivljeni postmodernistički i neofuturistički dizajn. Krov oblikom podsjeća na jedra tradicionalnih čamaca *dhow*, koje su nekada koristili ronjaci bisera iz regije, provlačeći se čamcima kroz struje Perzijskoga zaljeva. Arhitektonski je tim želio da dizajnom zakrivljenoga krova i oblika stadiona

gledateljima stvore osjećaj boravka na brodu. Ulaz u stadion osmišljen je na šumovitome trgu. Stadion će biti službeno sjedište nogometnoga kluba *Al-Wakrah SC* i na njemu će se održavati utakmice u sklopu Lige zvijezda Katara. Kapacitet mu je 40.000 sjedećih mjesta, a kada Prvenstvo bude završeno, taj će se broj vjerojatno smanjiti na pola (20.000 mjesta). Cijeli taj sportski kompleks uz nogometno igralište ima paviljon s bazenima i toplicama te trgovački centar sa zelenim krovovima. U neposrednoj blizini stadiona *Al Janoub* planiraju se sagraditi škola, svadbena dvorana, biciklističke staze, staze za jahanje i trčanje, restorani, tržnice i teretane.

Stadion *Lusail Iconic*

Stadion *Lusail* nalazi se 23 kilometra sjeverno od Dohe, u gradu Lusailu, a bit će domaćin ceremonije otvaranja i finalne utakmice Svjetskoga prvenstva. *Lusail Iconic Stadium* trebao bi biti katalizator razvoja grada Lusaila, a s Dohom je povezan izravnim cestovnim vezama i novom linijom podzemne željeznice. Naime, krajem 2019. završena je prva linija metroa u Dohi, nazvana crvenom linijom, a povezuje stadione *Al-Vakrag* i *Lusail*, gdje će se igrati utakmice Svjetskoga prvenstva 2022. Prva linija duga je 40 km i povezuje međunarodnu zračnu luku Hamad sa središtem Dohe. Preostale linije trenutačno se grade, a imat će ukupnu duljinu od 300 kilometara. Cjelokupna mreža podzemne željeznice bit će otvorena tijekom 2021. i imat će ukupno tri linije: crvenu, zelenu i zlatnu, na kojima će biti 37 stajališta. Stanovnici Dohe navikli su na automobile i na česte prometne zastoje pa se *Katar Rail*, državna tvrtka podzemne željeznice, nada da će se to sredstvo javnoga prijevoza uvelike koristiti i nakon što završi Svjetsko prvenstvo.

Izgradnja stadiona *Lusail Iconic* službeno je počela 11. travnja 2017., a njegov konačni izgled predstavljen je u prosincu 2018. Trenutačno se izvode završni radovi, a ako sve bude prema planu, stadion bi trebao biti završen u svibnju 2021. Glavni projekt izradila je britanska tvrt-

Stadion *Al Janoub* u gradu Al Wahrahu (foto: WA Contents)

Vizualizacija stadiona *Lusail Iconic*

ka *Foster+Partners* pod vodstvom lorda Normana Fostera, višestruko nagrađivana i svjetski poznatog arhitekta. Cijela fasada stadiona izrađena je od elementa zlatne boje, a noću će napredni sustav rasvjete maksimizirati interakciju svjetla i otvora na fasadi, oponašajući sjaj starih fenjera.

Kapacitet stadiona je 80.000 sjedećih mjesta. Po završetku Svjetskog prvenstva, većina se mjesta planira ukloniti, a stadion se planira pretvoriti u interaktivni centar u kojemu će biti sagrađeni škola, zdravstvena ambulanta, kafići, a nogometno igralište ostat će u njegovu središtu.

Vizualizacija novih nebodera u Lusailu (foto: *Foster+Partners*)

Uz stadion u Lusailu grade se i četiri nova nebodera nazvana *Lusail Towers*. Taj novi kompleks sastoji se od četiri visoke zgrade koje će vizualno dominirati u odnosu na ostatak grada. Sve će zgrade imati centralizirano skladištenje topline, hidraulički visokotlačni sustav, energetski učinkovitu ventilaciju i LED rasvjetu. U prizemljima svake zgrade bit će kafići, restorani i trgovine.

Stadion *Al Bayt*

Ceremonija svečanoga otvorenja Svjetskog prvenstva 2022. održat će se na stadionu *Al Bayt*, koji se nalazi u gradu Al Khoru u Kataru. Ugovor o izgradnji stadiona potpisan je 2015., a radove je izvodio konzorcij koji čine građevinske tvrtke *Salini* i *Cimolai* 2015. Kapacitet mu je 60.000 mjesta, s time da je 1000 mjesta osigurano za novinare iz cijeloga svijeta. Krovna konstrukcija stadiona izrađena je od čelika, a fasada podsjeća na tradicionalne šatore nomadskih naroda Katara. Cijeli je stadion natkriven kako bi gledatelje zaštitio od Sunčeve svjetlosti. Ispred stadiona sagrađeno je parkiralište za 6000 automobila, 350 autobusa i 1000 taksija. Izvan stadiona na cijelom

Poprečni presjek stadiona (foto: *Vision4venue*)

Stadion *Al Bayt* izgledom podsjeća na nomadski šator

su području zasađeni trava i drveće, a napravljena su i manja umjetna jezera. U stadionu su sagrađeni i luksuzni hotelski apartmani i sobe s pogledom na nogometno igralište.

Zahvaljujući modularnoj konstrukciji, po završetku Svjetskog prvenstva moći će se ukloniti gornji redovi sjedala (gotovo polovica od 60.000 mjesta), a taj dio stadiona prenamijeniti za druge potrebe. Službeno je otvoren 11. veljače 2020., povodom održavanja Nacionalnog dana sporta u Kataru.

Stadion *Education City*

Gradski stadion *Education City* nalazi se u Al Rayyanu u Kataru, a sagrađen je u

blizini sveučilišnoga kampusa. Kapacitet mu je 43.500 mjesta. Glavni projekt stadiona izradila je tvrtka *Pattern Design*, a projekt konstrukcije izradile su tvrtke *Buro Happold* i *Arup*. Glavni izvođač radova bio je konzorcij *JPAC*. Gradnja je počela 2016., a stadion je službeno otvoren 15. lipnja 2020. Ekološki osviještene prakse projektiranja i gradnje prema principima zelene gradnje pomažu u smanjenju ugljikova otiska stadiona ne samo tijekom njegove gradnje, već i tijekom cijeloga uporabnog vijeka. Stadion ima integrirani sustav za kontrolu i nadzor vode i energije te sustav za upravljanje potrošnjom u stvarnome vremenu. Na fasadi nalaze se trokutasti elementi koji tvore složene geometrijske uzorke koji izgle-

dom podsjećaju na površinu dijamanta, a boja fasade mijenja se ovisno o položaju Sunca u različitim dijelovima dana. Kao i na svim stadionima koji se pripremaju za Prvenstvo, inovativne tehnologije hlađenja omogućuju ugodne temperature zraka tijekom cijele godine za igrače i navijače, dok je prilaz stadionu pažljivo osmišljen i realiziran kako bi se omogućio pristup osobama smanjene pokretljivosti. Na površinama oko stadiona sagrađena su dodatna nogometna igrališta, golfski tereni, trgovine, restorani i kafići. Navijači mogu lako stići do stadiona cestom ili metroom, a središte grada Doha udaljeno je samo sedam kilometara. Nakon FIFA-ina svjetskog kupa stadion će zadržati 25.000 mjesta, dok će preostala

Stadion *Education City* izgledom podsjeća na dijamant

Detalj s gradilišta

mjesta biti uklonjena, a teren će se koristiti za atletska natjecanja sveučilišnih studentskih timova u Kataru.

Stadion Ahmad bin Ali

Stadion *Ahmad bin Ali*, poznat i kao stadion *Al-Rayyan*, višenamjenski je stadion u Al Rayyanu u Kataru. Sagrađen je 2003., a kapacitet mu je bio 21.282 sjedeća mjesta. Srušen je 2015., a već je sljedeće godine na istome mjestu počela gradnja novoga stadiona, čiji je kapacitet povećan na 40.740 mjesta. Glavni projektant bila je tvrtka *Pattern Design*, koja je predvidjela to da se nakon uklanjanja staroga stadiona gotovo 90 posto građevnoga materijala ponovno iskoristi za gradnju novoga stadiona i drugih javnih ustanova u tome gradu. Za glavnoga izvođača radova na međunarodnome

natječaju odabrana je građevinska tvrtka *AECOM*. Sva su sjedeća mjesta natkrivena. Na fasadi novoga stadiona izrađena je multimedijaska platforma koja će služiti kao zaslon za projekcije, vijesti, reklame, ažuriranja rezultata sportskih utakmica i ostale informacije o Prvenstvu. Svečano je otvoren 18. prosinca 2020. prigodom obilježavanja Nacionalnog dana Katara.

Stadion Al Thumama

Stadion *Al Thumama* nogometni je stadion koji se trenutačno gradi u gradu Al Thumami, u blizini zračne luke Hamad. To je prvi katarski stadion koji su ponajprije osmislili lokalni arhitekti na čelu s Ibrahimom M. Jaidahom i u suradnji s korejskom građevinskom tvrtkom *Heerim*. Projekt konstrukcije izradila je tvrtka *Schlaich Bergermann Partners*. Građevina

izgledom podsjeća na tradicionalnu muslimansku kapu *taqiyah*, koju nose muškarci u arapskim zemljama, najčešće tijekom molitve. Izgradnja je počela 2017., a završetak svih radova očekuje se u drugoj polovini 2021. Stadion s 40.000 sjedećih mjesta ima kružni otvor na krovu koji propušta dnevno svjetlo i visokotehnološki sustav hlađenja koji će gledateljima omogućiti ugodnu atmosferu u području na kojemu prosječne ljetne temperature mogu biti i više od 40 °C. Nakon Svjetskoga prvenstva kapacitet stadiona bit će smanjen na 20.000 sjedećih mjesta, a unutar stadiona planira se sagraditi hotel.

Stadion Ras Aboud

Smješten na obali Perzijskog zaljeva, gledajući na panoramu Dohe, stadion *Ras Abu Aboud* bit će spektakularno mjesto odigravanja utakmica FIFA-ina svjetskog kupa u Kataru na kojemu će se održavati utakmice do četvrtfinala. Taj se stadion u cijelosti razlikuje od preostalih sedam jer je riječ o montažnoj konstrukciji. Glavni projektant stadiona jest tvrtka *Fenwick Iribarren Architects*, a u cijelosti će biti izveden modularnom gradnjom, i to od brodskih kontejnera, montažnih sjedala i ostalih modularnih građevnih elemenata. Takav pristup gradnji smanjuje građevni otpad koji nastaje na gradilištu tijekom gradnje. Korištenje modularnih elemenata također skraćuje trajanje gradnje. Gradnja je počela krajem 2018., a stadion će biti službeno otvoren polovinom 2021.

Pogled noću na stadion Ahmad bin Ali

Pogled na gradilište stadiona Al Thumama

Stadion *Ras Aboud* gradi se modularnim načinom gradnje

Kapacitet mu je 40.000 sjedećih mjesta, a osim što ima vrlo zanimljiv dizajn, nakon Prvenstva cijeli stadion planira se razmontirati i ukloniti, a njegovi dijelovi iskoristiti za dogradnju drugih (ne)sportskih objekata u Kataru. Na zemljištu će potom biti uređeni riva i zeleni park za potrebe lokalnoga stanovništva. Takvim planiranjem projekta uvode se novi standardi u održivosti i promiču hrabre ideje u području zelene gradnje koje se odnose na sve faze projekta: od njegova definiranja, planiranja, izvođenja, održavanja tijekom uporabnog vijeka do uklanjanja. Minimiziranje troškova gradnje i osigu-

ravanje redovite buduće uporabe ključni su čimbenici kojima se može osigurati održivost infrastrukture za tako velika međunarodna natjecanja. Također će pokazati onima koji planiraju budući razvoj stadiona, ponajprije državama koje se natječu za domaćinstva budućih svjetskih prvenstava i drugih sportskih događanja, da privremeni montažni stadion može biti estetski privlačan, lako rastavljiv i isplativ. U svojem kratkom vijeku trajanja stadion *Ras Abu Aboud* postaviti će novo mjerilo i pokazati smjer prema održivijem načinu gradnje sportskih arena.

Umjesto zaključka

Novi stadioni koje smo željeli prikazati u ovome prilogu donose lokalnoj zajednici mnoge prednosti poput novih radnih mjesta i mnogobrojnih posjetitelja te popratne sadržaje koje može koristiti i domaće stanovništvo kao što su dvorane za vježbanje, bazeni, apartmani i trgovine. Neki od njih sigurno će poslužiti kao inspiracija arhitektima i inženjerima diljem svijeta koji budu projektirali i gradili nove stadione, poštujući principe održivosti i zelene gradnje.

U Kataru se trenutačno osim na same sportske arene troši i na izgradnju prometne infrastrukture te na povećanje smještajnih kapaciteta, odnosno na izgradnju hotela. Za udomljavanje takvih međunarodnih susreta neophodna je blizina velikih i raskošnih hotela i trgovina, ali i blizina zračne luke. Katar kao najbogatija zemlja svijeta sigurno može i hoće pokazati cijelome planetu spektakl kakav svijet još nije vidio, no ipak treba istaknuti to da pripreme za tako velika međunarodna natjecanja osim mnogih prednosti donose i neke rizike. Osim globalne pandemije koja bi mogla poremetiti planove desecima tisuća navijača iz cijeloga svijeta da uživaju u Mundijalu, jer nije poznato kada će se ponovno moći

Vizualizacija unutrašnjega dijela stadiona

slobodno putovati, u posljednje vrijeme postavljaju se pitanje etičnosti poslovanja i upravljanja kvalitetom projekata, ali i transparentnosti troškova svih investicija i organizacije rada. Dok se Katar priprema da na pravi način otvori vrata navijačima i ekipama iz cijeloga svijeta, ta zaljevska zemlja došla je pod pojačani nadzor zbog tretmana inozemnih radnika, kojih je u toj zemlji gotovo dva milijuna, a među kojima ih je 20 posto izravno uključeno u građevinski sektor. Prema istraživanju koje je proveo britanski *Guardian*, od 2011. do kraja 2020. na radovima je poginulo 6550 radnika iz Bangladeša, Indije, Nepala, Šri Lanke i Pakistana. Podaci su prikupljeni iz veleposlanstava tih zemalja u Kataru. Otkako je ta bogata arapska država dobila domaćinstvo u prosincu 2010., prosječno je 12 migrantskih radnika poginulo svakoga tjedna priprema za spektaku-

larni nogometni događaj koji bi se trebao održati od 21. studenoga do 18. prosinca 2022. Riječ je o službenim podacima iz spomenutih pet zemalja, no neslužbene su brojke preminulih vjerojatno i veće jer u izvještaj nisu uključeni podaci o državljanima drugih zemalja poput domaćina Katara, Filipina ili Kenije. Osim toga nisu uvršteni ni slučajevi koji su se dogodili u zadnjih nekoliko mjeseci 2020. i na početku 2021. Izvještaji pokazuju to da se uglavnom radi o smrti kao posljedici ozljeda nastalih prilikom pada s visine, ali i o smrti kao posljedici zatajenja srca i dišnih sustava zbog teških i neprikladnih radnih uvjeta na vrlo visokim temperaturama zraka. Stručno povjerenstvo Međunarodne organizacije rada UN-a zaključilo je to da su se takvi radnici barem četiri mjeseca u godini suočavali sa znatnim toplinskim stresom, jer u ljetnim mjesecima tempe-

rature zraka u Kataru dosežu i vrijednosti veće od 50 °C. Pozvali su Katar da pojača zdravstvene i sigurnosne standarde zaštite na radu. Neke zemlje poput Danske i Norveške žele bojkotirati odlazak svojih reprezentacija na Svjetsko prvenstvo u Katar, iskazujući na taj način nezadovoljstvo i protest zbog kršenja ljudskih prava. Službena istraga još je uvijek u tijeku.

Izvori

- <https://www.qatar2022.qa/en>
- <https://www.archdaily.com/954997/foster-plus-partners-unveils-lusa-il-towers-in-qatar-a-landmark-project-for-a-new-central-business-district-in-the-city>
- <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/23/revealed-migrant-worker-deaths-qatar-fifa-world-cup-2022>

Pogled iz zraka na Dohu i stadion na obali Perzijskoga zaljeva (Foto: Fenwick Iribaren Architects)